

POSUDEK

oponenta na bakalářskou práci

Jméno a příjmení studenta: Jiří Kothera
Téma bakalářské práce: Technologie jako náboženství
Oponent práce: Dr. Gebelt

Předložená bakalářská práce se zabývá problematikou „Technologie jako náboženství“, sestává ze tří výkladových kapitol, úvodu, závěru a seznamu literatury. V první výkladové kapitole (č. 2) student líčí historii firmy Apple, následuje kapitola, jež nese název „Teorie“ (č. 3) a výklad uzavírá krátká kapitola „Apple dnes“ (č. 4).

Problémy:

Chybí jasné vymezení záměru práce, tudíž nelze sledovat, jakým způsobem jsou v jednotlivých krocích její cíle postupně naplňovány. Jediné vyjádření, které lze považovat za snahu vymezit cíl práce, je velice vágní a navíc nesrozumitelné: „Účelem této práce je rozšířit náboženskou diskusi o témata sakralizace technologie a zástupná náboženství, jež se v době prudce rozvíjejícího a měnícího světa stávají tím úspěšnější, čím jsou tradiční náboženství díky mnoha faktorům méně atraktivní.“ (str. 8) Nevím, proč by smyslem religionistické práce mělo být „rozšíření náboženské diskuze“, má autor na mysli „širší pochopení předmětu religionistiky“?

Nikde není vysvětlena struktura práce a způsob argumentace, takže kromě toho, že není jasné, proč je „teoretická část“ vklíněna mezi výklad historie firmy a výklad její současnosti, čtenář např. nechápe (není mu vysvětleno), proč jsou zařazeny právě ty „teoretické úvahy“, které v textu najde. Navíc to, co má být „teorie“, je většinou jen snůška autorových úvah. Pro ilustraci uvedu příklad ze stránky 32: „Podle mnohých religionistů jsou nejkompexnější a nejvíce všeobjímající mýty náboženstvím (Gadamer, 1982; Cassirer,

1992) a fungují na třech úrovních: Psychologické, která ukazuje, jak vnímat a reagovat na realitu, společenské, jež udržuje identitu skupiny věřící ve stejnou věc a mýty kosmické, jež slibují transcendenci a vysvětlují nevysvětlitelné. Každá z těchto složek je důležitá a v tradici Appla jsou obsaženy všechny, což vysvětluje její význam pro věřící.“ V tak krátké pasáži je řada nedostatků: 1) Mýty samy o sobě nejsou určitě náboženstvím; 2) Ani Gadamer ani Cassirer nebyli religionisty; 3) Pochybuji nad smysluplností věty „mýty kosmické... slibují transcendenci“, resp. vůbec nevím, co má autor na mysli „kosmickými mýty“. Myslí mýty kosmogonické, kosmologické?; 4) V této pasáži se prvně objevuje pojem „věřící“, který zřejmě autor vztahuje na spotřebitele/fanouška firmy. Nikde není zdůvodněno proč, na základě čeho se této identifikace dopouští a v neposlední řadě chybí vymezení toho, co autor rozumí pojmem „věřící“; 5) Na tomto místě, stejně jako v celém textu práce autor neodkazuje řádným způsobem, tj. na konkrétní pasáže textu. Nejasnou strukturu má celá subkapitola 3.1, z níž daná pasáž pochází. Autor zde nejprve hovoří o mýtu, pak o mesianismu, pak se opět vrací k mýtu, to vše bez nějakého vysvětlení. Dílčí kapitola o symbolech vlastně není vůbec teoretická, protože o teorii symbolů se zde nic nedozvíme. Čekal bych, že se autor vrátí ke Geertzovi, z nějž citoval v úvodu na str. 8, a bude konečně řešit, do jaké míry lze v případě popisovaných symbolů hovořit o symbolech „náboženských“ (nabízelo by se právě v návazání na Geertze). Jenomže kromě geneze symbolu student pouze uzavírá (jednostránkový výklad) novinářskými frázemi používajícími „náboženskou“ terminologii. Z celé práce mám dojem, že právě metaforický způsob vyjadřování o firmě a Jobsovi student považuje za dostačnou evidenci „náboženskosti“. Autor s ním pracuje v úvodu („Pro fanoušky Apple spustí značka v mozku reakce, které nejsou nepodobné oddaným náboženským věřícím.“, str. 7), ve vlastních výkladových kapitolách („Byl pro ně duchovním vůdcem“, str. 48.) a navíc i v závěru, kde bychom čekali výsledky analýzy a ne mediální fráze typu: „odcházeli na poutě do obchodů firmy“, „ústředí firmy v Cupertino se změnilo na svatyni“.

Myslím, že problém celé práce vystihuje věta na str. 48, podle níž byl život, působení a smrt S. Jobse „protkán náboženskými termíny a metaforami“. To předložená práce skutečně v hojné míře dokazuje, to ale samo o sobě nic neznamena! Takový způsob vyjadřování může být maximálně impulsem k tomu, podrobit osobnost, strategie atp.

religionistické analýze, což mj. implikuje řádné vymezení problému a cílů práce a také pojmů.

Domnívám se, že práci chybí především jasný teoretický rámec, do něhož by pak jednotlivé pasáže mohly (nějak odůvodněně) zapadat. Je-li smyslem prokázat nějaký „náboženský rozměr“ života, strategie firmy atp., tak by měl autor především vymezit, s jakým pojmem náboženství pracuje a zdůvodnit svou volbu. Tím by zároveň získal jasnou strukturu, kterou by při výkladu mohl sledovat. Takto může práce snad jen sloužit jako uvedení do dějin firmy Apple a spíš ve čtenáři probouzet zájem o to, co se vlastně za způsobem vyjadřování firmy či jednáním spotřebitelů skrývá. Srozumitelnou religionistickou analýzu dané problematiky text dle mého názoru ani náhodou nepřináší. Ocenit tak mohu pouze originalitu tématu a způsob zpracování dějin firmy.

K formální stránce:

Je to snad poprvé, co jsem se setkal se závěrečnou prací, která důsledně zcela špatně odkazuje na použité zdroje. Pokud se nepletu, tak kromě odkazu na Geertze na str. 8 student ani jednou neodkazuje na konkrétní stránky textu! Nedostatky jsou i v seznamu literatury: Viz např. položku: „GADAMER v OLSON. 1980. edited by Alan M. *Myth, symbol, and reality*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press,. ISBN 9780268013493.“ Chybí zde odkaz na název Gadamerova textu ve sborníku, také rozsah stran. Chybné jsou i další odkazy (např. na Eliadeho *Myth and reality*. - Trask je překladatel z francouzštiny!) Ale chyby v seznamu literatury nepovažuji za tak závažné, jako chybný způsob citací. Je dle mého názoru otázkou, zda už jen takto hrubé formální nedostatky nejsou důvodem pro přepracování textu.

Pokud student řádným způsobem u obhajoby svůj postup neobhájí a nepředloží pádné argumenty vůči kritice zde nastíněné, navrhuji, aby práci přepracoval.

ThDr. Jiří Gebelt, Th.D.

28. 8. 2015